

/component/banners/click/870)

/component/banners/click/952)

ΑΡΧΙΚΗ / ΚΡΙΤΙΚΕΣ (/kritikes)/ / ΠΟΙΗΣΗ (/kritikes/poihsh)/ / Α. Ευαγγέλου, Γ. Αράγης: «Δεύτερη μεταπολεμική γενιά»

/kritikes/poihsh/6773-deuterh-metapolemikh-genia)

Α. Ευαγγέλου, Γ. Αράγης: «Δεύτερη μεταπολεμική γενιά» (/kritikes/poihsh/6773-deuterh-metapolemikh-genia)

Ανθούλα Δανιήλ Δημοσιεύτηκε 07 Απριλίου 2017

Η ποίηση δεν πέφτει από τον ουρανό· είναι ταπεινής καταγωγής: έχει ρίζες

(Ανέστης Ευαγγέλου)

Με έναν πήγασο στο εξώφυλλο και η *Ανθολογία* πετάει.

Ο Ανέστης Ευαγγέλου, ο ένας εκ των ανθολόγων, δεν είναι πλέον στη ζωή. Ωστόσο οι κληρονόμοι τηρούν τις αρχές που έθεσε εκείνος. Στον Πρόλογο της παρούσας *Ανθολογίας*, *Δεύτερη μεταπολεμική γενιά (1950-2012)*, μας εξηγεί την ανάγκη της γέννησής της, την ανάγκη της επανέκδοσής της και την ιδιαιτερότητά της: να αποτυπώνει το δυναμικό της δεύτερης μεταπολεμικής ποιητικής γενιάς, να ανοίγει τον δρόμο για πληρέστερες, εκλεκτικότερες και πιο εξειδικευμένες *ανθολογικές αποτυπώσεις*, να υποδεικνύει το γραμματολογικό κενό.

Να επισημαίνει τον κριτικό χαρακτήρα της *Ανθολογίας* και την κριτική ικανότητα και τόλμη του ανθολόγου στην επιλογή του καλύτερου μέρους από ένα σύνολο.

Η συγκεκριμένη *Ανθολογία* δίνει εικόνα της αλήθειας, της ομορφιάς και της δυναμικής πολυφωνίας του συνόλου της συγκεκριμένης γενιάς, η οποία έχει «εντελώς ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και φυσιογνωμία», είναι «ένα ξεχωριστό κεφάλαιο στην ιστορία των Γραμμάτων μας» και πρέπει να σωθεί όχι ως γενιά αλλά ως ένα σύνολο μεμονωμένων, ατομικών περιπτώσεων.

Ο τίτλος της *Ανθολογίας* προδηλώνει τα βιώματα των ποιητών της γενιάς αυτής, τα οποία ανάγονται στον πόλεμο, στην Κατοχή και στον Εμφύλιο, και ως γνωστόν τα βιώματα των πρώτων χρόνων καθορίζουν όλη τη μετέπειτα πορεία και στη ζωή και στην ποίηση, αφού «*Η ποίηση δεν πέφτει από τον ουρανό· είναι ταπεινής καταγωγής: έχει ρίζες*».

Πρόκειται για *Ανθολογία ποιητών και όχι ποιημάτων*, ποιητών που έχουν κερδίσει την προσωπική τους φωνή, έχουν τον δικό τους ευδιάκριτο ήχο και συμβάλλουν στη φυσιογνωμία της ποιητικής γενιάς τους. Η *Ανθολογία* είναι αντιπροσωπευτική όλων των τάσεων με μοναδικό κριτήριο την ποιότητα, «εννοημένη ως αισθητική δικαίωση της γνησιότητας». Οι 44 ανθολογούμενοι ποιητές έζησαν και έγραψαν και εξέδωσαν στην Ελλάδα και έχουν συγκεκριμένα βιώματα. Εξαιρείται ο Κύπριος Κυριάκος Χαραλαμπίδης, γιατί εξέδωσε τα περισσότερα βιβλία του στην Ελλάδα και γιατί, κατά την εξομολογητική διάθεση του Ευαγγέλου, «όταν γνωρίσεις την ποίησή του, είσαι διατεθειμένος να κάνεις κάθε φιλολογική παρατυπία, να διαπράξεις κάθε είδους αυθαιρεσία, προκειμένου να δείξεις και στους άλλους τη χαρά σου. Ίσως μάλιστα ... αυτός ... να ήτανε και ο σημαντικότερος, ο πιο βαρύνων λόγος ... για να τον συμπεριλάβω στην *Ανθολογία*». Ποιήματα που είναι γραμμένα με παραδοσιακούς τρόπους δεν ανθολογούνται. Ελλείψεις και λάθη εκτίμησης ο Ευαγγέλου τα αποδέχεται· αδικίες όχι. «Ένας άνθρωπος ... με το ένα πόδι εδώ και το άλλο Απέναντι, δεν μπορεί πια να αδικήσει».

Πρόκειται για Ανθολογία ποιητών και όχι ποιημάτων, ποιητών που έχουν κερδίσει την προσωπική τους φωνή, έχουν τον δικό τους ευδιάκριτο ήχο και συμβάλλουν στη φυσιογνωμία της ποιητικής γενιάς τους. Η Ανθολογία είναι αντιπροσωπευτική όλων των τάσεων με μοναδικό κριτήριο την ποιότητα, «εννοημένη ως αισθητική δικαίωση της γνησιότητας».

Ακολουθεί η Εισαγωγή του Γιώργου Αράγη και έπονται τα Προλεγόμενα στη δεύτερη έκδοση. Κείμενα κατατοπιστικά, διευκρινιστικά, καθοδηγητικά. Ο Αράγης αρχίζει από τον όρο «γενιά», τον οποίο χρησιμοποιεί με χρονολογικά κριτήρια. Κάνει λόγο για ένα σύνολο ποιητών με κοινές εμπειρίες, λογοτεχνικές επιδράσεις και κοινούς προσανατολισμούς. Ωστόσο κ

ποιητής είναι μια ξεχωριστή προσωπικότητα, ανεπανάληπτη και αντίστοιχη με το έργο της. Όσον αφορά τη χρονολογία γέννησης, έχει οριστεί από τον Αλέξανδρο Αργυρίου η περίοδος 1929-1940 και, όσον αφορά τη δεκαετία εμφάνισης στα γράμματα, το 1960. Πέραν των χαρακτηριστικών της γενιάς ο Αράγης στέκεται στην έλλειψη ιστορικής δράσης, έλλειψη εκπροσώπησης από ένα περιοδικό, έλλειψη ομαδικών εκδηλώσεων, συμποσίων, συνεδρίων, συζητήσεων.

Στη συνέχεια μπαίνει σε όλες τις λεπτομέρειες που χαρακτηρίζουν τους ποιητές της γενιάς. *Συνάρτηση παρελθόντος-παρόντος* (η απόσταση τείνει να εξαφανιστεί), *βίωση παρόντος* με άρνηση της συμμετοχής στο κοινωνικό και πολιτικό παιχνίδι και με ένα αίσθημα εξορίας, στέρησης, χαμένης ζωής και απάτης. Καταχωρίζεται αναφορά σε κάθε ποιητή/τρια, όπου επισημαίνονται ή δεν επισημαίνονται τα παραπάνω χαρακτηριστικά.

Στους *γλωσσικούς προσδιορισμούς* τονίζεται ότι ο λόγος στηρίζεται περισσότερο στο ρήμα και στο ουσιαστικό, λιγότερο στο επίθετο. Είναι περισσότερο δωρικός, λιγότερο λυρικός και με εμφανή την αντιλυρική διάθεση, αιχμηρός και προκλητικός. Όσον αφορά το υπερρεαλιστικό στοιχείο, αυτό υπήρχε ανέκαθεν στην ελληνική ποίηση, αλλά ως ρεύμα ο υπερρεαλισμός δεν άσκησε επίδραση. Προτιμάται ο ελεύθερος στίχος, ενώ ο παραδοσιακός χρησιμοποιείται στη ρίμα-παρωδία. Ως προς τη θεματική, τα πάντα όπως πάντα: ερωτικά, κοινωνικά, υπαρξιακά. Από τους παλαιότερους ποιητές επίδραση άσκησαν περισσότερο ο Καρυωτάκης, μετά ο Καβάφης και μετά ο Σεφέρης. Από την άποψη της μορφής κυριαρχεί ο ελεύθερος στίχος, ενώ ο παραδοσιακός χρησιμοποιείται σε στίχους με ρίμα-παρωδία. Εγώ τολμώ να πω πως βρήκα και μια επίδραση Ελύτη στους στίχους του Θανάση Τζούλη και ιδού: «*Δε δίνει εύκολα το λάδι της η γλώσσα / και χρειάζεται καιρός να χαϊδέυεις το χνούδι της για ν' ανοίξει / και τότε αρχίζει ο βαθύς διάλογος / με το φύλλο της*». Αντιστοίχως Οδυσσέας Ελύτης: «*Εγώ έχω δει παρθένες κι έχω ανοίξει / Το χνουδερό τους όστρακο να βρω το μέσα μέρος / Το μέρος της καταστροφής και του θανάτου*» (Ο μικρός ναυτίλος, 10).

Στη γενική εκτίμηση εκφράζει την άποψη πως οι ποιητές της γενιάς του τριάντα κράτησαν σχεδόν στο περιθώριο τους νεότερους, πράγμα που δεν έκανε η Πρώτη μεταπολεμική για τη Δεύτερη. Αυτά στα 1992-1993.

Στα Προλεγόμενα στη Δεύτερη Έκδοση, επισημαίνεται η ανάγκη επανέκδοσης της Ανθολογίας συμπληρωμένης με νεότερα στοιχεία, εκπληρώνοντας την αποστολή της. Να τονίσουμε πως η απάλειψή της από όποια *Ιστορία ή Λεξικό λογοτεχνίας* είναι απαράδεκτη. Εν τω μεταξύ, από το 1994 και έπειτα, άλλοι ποιητές πέθαναν, άλλοι εξέδωσαν και άλλοι όχι. Ο Νίκος Γρηγοριάδης, π.χ., εξέδωσε πέντε ακόμα συλλογές, με βασική του θέση, πάντα, τον έρωτα και το πολιτικό τραύμα της γενιάς του. Ο ανθολόγος θεωρεί ότι ο ποιητής γίνεται με τον χρόνο πιο αδρός, στοχαστικός, απολογιστικός. Θεωρεί μεγάλο άνοιγμα τις *Μαύρες Ακτές* του και καλύτερη στιγμή του τις *Στρεβλές ρίμες*. «*Ετοιμαζόμουν χαρωπός ευχή για καλορίζικο θερμά / από τα βάθη της ψυχής να ξεστομίσω / κι αντίκρισα το βλέμμα του απλάνες / κι ένα χαμόγελο σιωπής / κι ένιωση την ανάγκη να θρηνήσω / το μάταιο της ζωής, την ώρα που άνοιγε ο ουρανός / την πόρτα του κι ένα πουλί φτερούγιζε / στο χρόνο πίσω*». Για τον Τάσο Γαλάτη, που είχε εκδώσει μέχρι το 2005 τρεις συλλογές, εξέδωσε εν τω μεταξύ άλλες τέσσερις, ο ανθολόγος λέει ότι έκανε ποιητικό άλμα, διακρίνεται για την εκφραστική του επάρκεια και την εκ βαθέων κουβεντιαστή αφηγηματική γραφή, έχει ιδιαίτερη κειμενική φωνή και ταυτότητα ξεχωριστού λόγου: «*Τότε που παίρναμε την κατηφόρα για το ρέμα [...] ξυπόλητοι, με τις πατούσες μαύρες από το λιγνίτη / τραγουδώντας το ηρωικό / "είμαστε αλάνια" (δισ)/ [...] Ανιπτώποδες και σφενδονήτες / στην Καλογραίza του '47, '48 και '49 / με τη δική του σφραγίδα ο καθένας / απ' το μεγάλο μακελειό / κι όλοι μας διαλεχτά παιδιά μέσα στην πιάτσα*».

Οι ποιητές κάνουν στροφή προς το καθημερινό-υπαρξιακό. Η παραγωγή είναι και επαρκής και ποιοτική, η διαφωνία με την κοινωνία είναι εμφανής. Η Ανθολογία είναι πολύ καλά σχολιασμένη, ενημερωτική με πάθος για την ποίηση γενικά και χωρίς φόβο. Ας τελειώσουμε με την προτροπή του Ανέστη Ευαγγέλου: «*Όσο για μένα μην ανησυχείτε— / είμαι καλά, πολύ καλά. / Δεν έχω βέβαια, / τίποτα δικό μου, τα 'χασα όλα / με του καιρού το πέρασμα ένα ένα / [...] Λοιπόν, / ας είμαστε ολιγαρκείς: / κουτσά στραβά / ο καιρός περνάει και προσεγγίζουμε / επιπλέον και το τέρμα. / Ευλογημένο / ας είναι τ' όνομά Του / να 'στε / πάντα χαρούμενοι και ν' αγαπάτε*».